

Warszawa, 20 marca 2018 r.
DN-63/18prof. dr hab. med.
Danuta Koradecka
Dyrektor**Pan**
Henryk Nakonieczny
Członek Prezydium Komisji Krajowej
NSZZ „Solidarność”*Wielkie Szanowny Panie Przewodnicy*

podzielamy uwagi Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” odnośnie do projektu ustawy o zmianie ustawy o zabezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw, która wprowadza do polskiego porządku prawnego nowy typ umowy związanej z wykonywaniem usług w rolnictwie (umowa o pomocy przy zbiorach).

W załączeniu przedstawiam stanowisko dr Barbary Krzyśków z Zakładu Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy w naszym Instytucie.

Data rejestracji .....

Nr dokumentu .....

Oryginał dla PBE .....Udostępniono H. Nakonieczny .....BBK .....

Warszawa, 14.03.2018 r

Stanowisko dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Projekt ustawy wprowadza nową umowę o pomocy przy zbiorach. Każdy kto chce zatrudnić pomocnika przy zbiorach warzyw i owoców może go zatrudnić jedynie na podstawie tej umowy. Umowa ta jest umową cywilnoprawną jednak na podstawie art. 750 Kodeksu cywilnego przepisy dotyczące umowy zlecenia nie będą miały zastosowania. Zgodnie z tym przepisem do umów o świadczenie usług stosuje się przepisy umowy o zleceniu, jeżeli nie są to umowy uregulowane innymi przepisami. Umowa o pomocy przy zbiorach będzie taka umowa uregulowana w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników (Należy nadmienić, że uregulowanie umowy cywilnoprawnej w ustawie o ubezpieczeniu jest niezgodne systemowo).

Zakwalifikowanie tej umowy jako umowy cywilnoprawnej, ale nie umowy do której stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia rodzi bardzo szerokie konsekwencje. Przede wszystkim w stosunku do osób świadczących pracę na podstawie tej umowy nie mają zastosowania żadne przepisy dotyczące zatrudnienia w rozumieniu Kodeksu pracy, jak też przepisy dotyczące płacy minimalnej.

Różnica pomiędzy wykonywaniem pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej zlecenia lub stosunku pracy a wykonywaniem pracy na podstawie umowy o pomocy przy zbiorach polega przede wszystkim na tym, że w przypadku umowy zlecenia osoby zawierające tę umowę mają swobodę wyboru podstawy prawnej świadczenia pracy. Zgodna wola stron decyduje o tym, czy będzie to umowa o pracę czy umowa cywilnoprawna. Takiego wyboru nie mają osoby, które będą świadczyć pracę polegającą na pomocy przy zbiorach, gdyż ustawa z góry narzuca im (mniej korzystną, bo pozbawioną ochrony jaką pracownikowi i zleceniobiorcy daje Kodeks pracy) postawę prawną świadczenia tej pracy.

Ponadto sam charakter umowy jako umowy cywilnoprawnej powoduje, że osoba wykonująca pracę pomocnika przy zbiorach nie ma unormowanego czasu pracy. Również osoba taka jest całkowicie pozbawiona w czasie wykonywania pracy ochrony zdrowia i życia ponieważ nie mają w stosunku do niej zastosowania przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy. Mimo, że przepisy art. 304 Kodeksu pracy gwarantują w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy ochronę osób wykonujących pracę na innej podstawie niż stosunek pracy lub prowadzących na własny rachunek działalność gospodarczą nie mogą one mieć zastosowania w przypadku umowy o pomocy przy zbiorach gdyż

drugą stroną umowy jest rolnik, który nie jest pracodawcą ani przedsiębiorcą. Zobowiązania w zakresie bhp wynikające z art.304 Kp dotyczą tylko tych podmiotów.

Brak określenia na poziomie ustawowym prawa podmiotowego pomocników rolnika przy zbiorach do bezpiecznych i higienicznych warunków oraz odpowiadających temu prawu obowiązków podmiotu na rzecz którego wykonywana jest praca powoduje, że art. 66 ust. 1 konstytucji traci swój gwarancyjny charakter.

Trybunał Konstytucyjny w swoich orzeczeniach podkreślił, że na normatywną treść art. 66 ust. 1 konstytucji składa się prawo każdego do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Uprawnionym jest każdy wykonawca szeroko rozumianej pracy, a nie tylko osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w rozumieniu kodeksu pracy (wyrok Trybunału Konstytucyjnego K/18/14¹).

Prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy powinno zostać określone w hierarchicznym, zamkniętym systemie źródeł prawa powszechnie obowiązującego, o którym mowa w art. 87 ust. 1 konstytucji. Z tego cytowanego wyroku TK wynika jasno, że realizacja gwarancji bezpiecznych i higienicznych warunków pracy zawarta w artykule 66 ust. 1 konstytucji nie może być wykonana w drodze umowy zawartej pomiędzy rolnikiem i pomocnikiem. Zresztą projekt ustawy nie zawiera żadnych przepisów odnoszących się do bhp ani nie przewiduje obowiązku umieszczenia klauzul w zakresie bhp w zawieranej umowie.

Taka gwarancja dla osób wykonujących prace pomocnika rolnika jest o tyle istotna, że:

1. Rolnik ma zapewnić narzędzia pracy, bez zawartej w ustawie gwarancji, że spełniają one podstawowe wymagania w zakresie bhp;
2. Wykonywanie prac wymienionych w projekcie ustawy obejmujących pojęcie pomocy przy zbiorach związane jest z narażeniem na prace na wysokości (na drabinach), ciężką pracą fizyczną w wymuszonej pozycji ciała (zbiory w polu lub np. pieczarek), ale też dodatkowe narażenie osób świadczących pomoc na szkodliwe czynniki chemiczne (wykonywanie czynności bezpośrednio poprzedzających lub następujących po zbiorze ściśle z nim związanych lub przygotowywanie owoców lub warzyw do przechowywania, , które mogą wiązać się z koniecznością używania środków ochrony roślin).
3. Zagrożenie powoduje również posługiwanie się nożem przy usuwaniu np. przy zbiorze kapusty i kalafiorów zbędnych części roślin bez zagwarantowania soi.

Reasumując przyjęte w projekcie zmiany i wprowadzenie umowy cywilnoprawnej o pomocy przy zbiorach nie przewiduje podstawowych gwarancji dla wykonujących takie umowy w zakresie norm

---

¹ <http://trybunal.gov.pl/s/k-1814/>. Wprawdzie przywołane orzeczenie TK dotyczy służb mundowych jednak jego tezy mają zastosowanie do każdej formy świadczenia pracy. ur

czasu pracy, zapewnienia płacy minimalnej, zapewnienia ochrony zdrowia i życia przez zapewnienie podstawowych gwarancji bezpieczeństwa i higieny pracy.

Elementem pozytywnym jest natomiast objęcie pomocników ubezpieczeniem wypadkowym KRUS, ubezpieczeniem zdrowotnym oraz podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

dr Barbara Krzyśków

st. specjalista

Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy